

1. Το WWF-Ελλάς χαιρετίζει την ολοκλήρωση του έργου «Κωδικοποίηση της δασικής νομοθεσίας». Δημιουργούνται, πλέον, οι προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν να γίνει η δασική νομοθεσία κτήμα όλων των πολιτών. Ταυτόχρονα, η έμφαση θα περάσει πλέον από την ανεύρεση του ισχύοντος δικαίου στην ερμηνεία, την συστηματοποίηση, την συνεκτική εφαρμογή, και εν τέλει την μεταρρύθμισή του.
2. Εν όψει της μεγάλης σημασίας του θέματος, η επιλογή της υποβολής μη δημοσιοποιημένων σχολίων, αντί για μία πραγματική δημόσια «δια»-βούλευση, είναι ατυχής. Το έργο της υποβολής σχολίων δυσχεραίνεται περαιτέρω από το γεγονός ότι το ίδιο το κείμενο της κωδικοποίησης δεν είναι διαθέσιμο. Έτσι, δεν είναι κατανοητό πώς υλοποιήθηκαν οι προθέσεις των κωδικοποιητών, και πώς αντιμετωπίστηκαν τα προβλήματα που ανέκυψαν.
3. Για λόγους πρακτικούς και ουσιαστικούς, μία επιφυλακτική προσέγγιση στο έργο της κωδικοποίησης είναι προτιμότερη. Η κωδικοποίηση πρέπει να αποφύγει να πάρει θέση σε ερμηνευτικά ζητήματα, τα οποία έχουν ανακύψει και θα συνεχίσουν να ανακύπτουν, όπως για κάθε νομικό κείμενο. Η «άρση των ασαφειών» και η «εναρμόνιση των εννοιών» υποκρύπτουν ερμηνευτικές επιλογές, και δεν αντιστοιχούν πάντα σε «διαγνωσμένα νομοτεχνικά προβλήματα» [Π.4.1 (α), σ. 8]. Η κρίση ότι μία διάταξη που έχει κριθεί αντισυνταγματική «μπορεί να αναδιατυπωθεί», ή αν η αντισυνταγματικότητα είναι «θεραπεύσιμη» ή όχι, δεν είναι έργο που εμπίπτει στην κωδικοποίηση [Π.4.1 (α), σ. 13, 19]. Τέλος, δεν είναι σαφές από τα συνοδευτικά κείμενα με ποια κριτήρια κρίθηκε ότι ορισμένες διατάξεις πάσχουν από «αδυναμίες διατύπωσης» (:), «έλλειψη γλωσσικής ομοιομορφίας», «παράλληλη ισχύ» (:), και «έλλειψη εσωτερικής συνοχής» (:).
4. Η παρατήρηση ότι το άρθρο 1 ν. 998/1979, όπως ισχύει, δεν ανταποκρίνεται στην ανάγκη *«μιας «ολιστικής», πολυεπίπεδης και πολυλειτουργικής προσέγγισης που είναι αναγκαίο να χαρακτηρίζει τον σκοπό μιας δασικής νομοθεσίας»* είναι ορθή [Π.4.1 (α), σ. 15]. Ωστόσο, δεν είναι η κλιματική αλλαγή η μόνη παράμετρος που πρέπει να ληφθεί υπόψη: ενδεικτικά, μπορούν να αναφερθούν η απώλεια της ενδημικής βιοποικιλότητας (ιδίως ενδημικών ειδών που δεν προστατεύονται από άλλες διατάξεις), η υποβάθμιση του εδάφους, η αύξηση του αριθμού και της έντασης των επιτρεπτών επεμβάσεων, η αλληλεπίδραση με υποβαθμισμένα υδατικά συστήματα, η πίεση από την δόμηση (ιδίως την εκτός σχεδίου) και ο επακόλουθος κατακερματισμός των δασικών οικοσυστημάτων. Επίσης, η προσαρμογή της παραμέτρου της κλιματικής αλλαγής θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, πλέον των σχεδίων διαχείρισης, και σε όλα τα άλλα σχέδια όπως της αντιπυρικής προστασίας, της

βόσκησης, των λεκανών απορροής, κ.ά. Τέλος, στα μέτρα προσαρμογής δασικών οικοσυστημάτων στην κλιματική αλλαγή, τα οποία αναφέρονται στο συνοδευτικό έγγραφο με τίτλο «*Προτάσεων ρυθμιστικού πλαισίου*», συμπεριλαμβάνονται τα μέτρα που προκύπτουν από τη σχετική μελέτη της Τράπεζας της Ελλάδος. Δεν λαμβάνονται υπόψη τα προτεινόμενα μέτρα στο σχέδιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, το οποίο έχει τεθεί διαβούλευση. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να αναφερθεί ότι αυτά τα μέτρα είναι ενδεικτικά και χρειάζεται ξεχωριστός διάλογος για να καθοριστούν αυτά.

5. Μεγάλα τμήματα της δασικής νομοθεσίας είναι απηρχαιωμένα. Τυπικό παράδειγμα είναι το π.δ. της 19.11.1928, το οποίο πρέπει να αντικατασταθεί από ένα σύγχρονο νομοθέτημα, που θα ενσωματώνει την τεχνική και επιστημονική πρόοδο. Η διατήρηση σε ισχύ παρόμοιων νομοθετημάτων μάλλον παρεμποδίζει την ανάπτυξη της βιώσιμης δασοπονίας.
6. Η κωδικοποίηση δεν είναι απαραίτητο να ενσωματώσει και την εκτενέστατη νομολογία – κάτι, άλλωστε, που δεν έχει γίνει, εκτός από ελάχιστα σημεία.
7. Από την στιγμή που ορισμένες παλαιότερες διατάξεις κωδικοποιούνται, η μεταγλώττιση δεν είναι προτεραιότητα. Αλλαγές και προσαρμογές της διατύπωσης και της φρασεολογίας μπορούν να επηρεάσουν την ερμηνεία, και να αλλοιώσουν το ισχύον νομικό καθεστώς: επιπλέον, **δεν** υπάρχουν διατάξεις της δασικής νομοθεσίας στην «αρχαιΐζουσα» [Π.4.1 (α), σ. 10]. Γενικότερα, είναι σύνηθες τα νομικά κείμενα να διατηρούν την διατύπωση της εποχής θέσπισής τους.
8. Για διάφορους λόγους, και ιδίως για να υπάρχει περιθώριο ανάπτυξης της νομολογίας και της δασικής πολιτικής, δεν είναι απαραίτητο να υπάρχουν «ορισμοί» για τα πάντα, και ιδίως για έννοιες που είναι πλέον σπάνιες (π.χ., «αισθητικό δάσος»). Ειδικά καθεστώτα, κατά κανόνα, προσδιορίζονται στην πράξη χαρακτηρισμού – π.χ., πάλι, «αισθητικό δάσος». Η έννοια του «εθνικού δρυμού» και του μνημείου της φύσης ορίζονται πλέον από το άρθρο 5 ν. 3937/2011 [πρβλ. Π.4.1 (α), σ. 18].
9. Δυστυχώς, η κωδικοποίηση καθυστέρησε. Συνεπώς, θα πρέπει να ενσωματωθούν σε αυτή διατάξεις που θεσπίστηκαν μετά την υλοποίηση του έργου, όπως το π.δ. 32/2016 (και όχι μόνο οι «ορισμοί» του – πρβλ. σ. 18), το άρθρο ένατο του 4381/2016, το άρθρο 44 παρ. 1 θ) και 57 ν. 4384/2016, τα άρθρα 153-154 ν. 4389/2016 για τους δασικούς χάρτες, η υ. α. 136255/683/2016 «*Καθορισμός λεπτομερειών εφαρμογής της διάταξης*

του άρθρου 67 του Ν. 998/1979, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 39 του Ν. 4280/2014».

10. Είναι άγνωστο αν έχουν κωδικοποιηθεί πρόσφατες τοπικές διατάξεις, μερικές από τις οποίες είναι αμφίβολης συνταγματικότητας, όπως το άρθρο 35 παρ. 1 ν. 4258/2014, ή το άρθρο 187 παρ. 1 ν. 4261/2014. Παρόμοιες τοπικές διατάξεις υπάρχουν και σε άλλα σημεία της δασικής νομοθεσίας (π.χ., άρθρο 65 ν. 998/1979, για τις ειδικές περιπτώσεις κατατμήσεων), και προφανώς έχουν κωδικοποιηθεί.
11. Κάθε γενική καταργητική διάταξη (δηλ. διατάξεις του τύπου: «καταργείται κάθε γενική ή ειδική διάταξη που αντίκειται στις διατάξεις του παρόντος, ή ρυθμίζει διαφορετικά τα ίδια θέματα») θα πρέπει να μην κωδικοποιηθεί και/ή να καταργηθούν από την κωδικοποίηση [πρβλ. 3 παρ. 4 β) ν. 4048/2012]. Οι διατάξεις αυτές είναι δείγματα κακής νομοθέτησης και ιδιαίτερα δυσερμήνευτες: σε κάθε περίπτωση, η ερμηνεία τους δεν εμπίπτει στο έργο της κωδικοποίησης.
12. Το συνοδευτικό έγγραφο με τίτλο «Προτάσεις ρυθμιστικού πλαισίου» περιλαμβάνει ορισμένες παρατηρήσεις για το θέμα των οικισμών σε δάση και δασικές εκτάσεις [Π.4.1 (α), σ. 35 επ.]. Οι παρατηρήσεις αυτές δεν εναρμονίζονται με την νομολογία για τα θέματα αυτά και την ισχύουσα νομοθεσία. Πρώτα-πρώτα, η διάταξη του άρθρου 31 παρ. 3 ν. 4280/2014 έχει ήδη αντικατασταθεί [άρθρο 154 παρ. 10) ν. 4389/2016]. Δεύτερον, η απαραίτητη κοινή υπουργική απόφαση την ψηφιακή βάση δεδομένων οικισμών δεν έχει εκδοθεί (άρθρο 31 παρ. 1 εδ. γ' ν. 4280/2014). Τρίτον, δεν είναι σαφές αν και σε τι διαφέρουν τα «περιγράμματα» από τα «όρια» των οικισμών. Τέταρτον, η διάταξη αφορά και κάποιες κανονιστικές πράξεις που δεν δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης: ωστόσο, παγίως γίνεται δεκτό ότι οι πράξεις αυτές, είτε αφορούν όρια οικισμών (πρβλ. άρθρο 31 παρ. 2 ν. 4280/2014), είτε όχι, είναι ανυπόστατες –άρα, δεν καλύπτονται από το τεκμήριο νομιμότητας (πάγια νομολογία, τουλάχιστον από τις ΣΤΕ Ολ. 488/1991, 1722/1991, 3626/1991). Πέμπτον, όπως επίσης γίνεται δεκτό, πριν τον ν. 947/1979, και τα π.δ. που εκδόθηκαν κατ' εξουσιοδότησή του, δεν υπήρχαν στην πολεοδομική νομοθεσία διατάξεις σχετικές με αρμοδιότητες διαπίστωσης ορίων οικισμών (πρβλ. ΣΤΕ 3411/1975, 2698/1981, 2426/1982, 1060/1985, 2345/1987, 4446/2010, 2401/2011): κατά συνέπεια, οι σχετικές νομαρχιακές αποφάσεις επίσης είναι ανίσχυρες λόγω έλλειψης νομοθετικής εξουσιοδότησης (ΣΤΕ 264/2005, 3431/2006, 3192/2015). Γενικότερα, παγίως γίνεται δεκτό ότι η διοίκηση δεν δεσμεύεται από μη νόμιμες κανονιστικού χαρακτήρα πράξεις οριοθέτησης, και πρέπει στις περιπτώσεις αυτές να εκφέρει για κάθε περίπτωση δικιά της αιτιολογημένη κρίση (πρβλ. ΣΤΕ 2072/1997, 1578/2003, 4454/2005,

4629/2011). Συνεπώς, δεν είναι σαφές για ποιο λόγο ειδικά τα όρια αυτά πρέπει να αποκτήσουν μία επίφαση νομιμότητας και να «αποτυπωθούν», ή οι «τυχόν πράξεις της διοίκησης που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας για την προστασία των εκτάσεων εντός των ως άνω ορίων» να ανακληθούν [31 παρ. 3 εδ. γ' ν. 4280/2014]. Τα κρίσιμα αυτά ζητήματα νομιμότητας θα έπρεπε να είχαν επισημανθεί.

13. Όπως εύστοχα (αλλά υπερβολικά επιφυλακτικά) σημειώνει το συνοδευτικό έγγραφο με τίτλο «Προτάσεις ρυθμιστικού πλαισίου», η αιτιολογική έκθεση του ν. 4280/2014 διαστρεβλώνει και αποσιωπά την νομολογία του ΣΤΕ για τις επιτρεπτές επεμβάσεις σε αναδασωτές εκτάσεις (κυρίως την ΣΤΕ Ολ. 2499/2012) (πρβλ. και σχετικές παρατηρήσεις της έκθεσης της επιστημονικής υπηρεσίας της Βουλής για τον ν. 4315/2015). Η απόφαση αυτή αφορούσε μία ειδική κατηγορία έργου (ΑΠΕ), για την οποία οι επεμβάσεις σε αναδασωτές εκτάσεις είναι *«συνταγματικά ανεκτές, ...ενόψει της ... εξαιρετικής σημασίας των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για τη βιώσιμη ανάπτυξη, και ειδικότερα τη διασφάλιση της επάρκειας του ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας και κυρίως την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών, που αποτελεί αντικείμενο διεθνούς δεσμεύσεως της χώρας και ζήτημα έντονου κοινοτικού ενδιαφέροντος»*. Ωστόσο, οι υπόλοιπες επεμβάσεις σε αναδασωτές εκτάσεις που θεσπίστηκαν μεταγενέστερα (άρθρο 46 ν. 998/1979, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 36 ν. 4280/2014) δεν ικανοποιούν τις προϋποθέσεις αυτές.
14. Ιδιαίτερα θετικό σημείο της κωδικοποίησης είναι η έμφαση στην πληροφόρηση και την συμμετοχή του ενδιαφερόμενου κοινού [Π.4.1 (α), σ. 16, 98]. Πρόκειται για θέμα που έχει ιδιαίτερα παραμεληθεί στην δασική νομοθεσία, όπως καταδεικνύει και η πρόσφατη νομολογία σχετικά με τις δασικές αστυνομικές διατάξεις που δεν έχουν δημοσιευθεί [ΣΤΕ 4690/2015, βλ. και Εγκύκλιο 137981/1424/2016 (ΑΔΑ: ΩΜΓΤ4653Π8-303)]. Λείπουν, για παράδειγμα, οι κατάλληλες βάσεις δεδομένων που θα επέτρεπαν στον πολίτη να αναζητήσει όλες τις πράξεις της δασικής νομοθεσίας που έχουν εκδοθεί για την περιοχή του (πράξεις αναδάσωσης, δασικοί χάρτες, πράξεις χαρακτηρισμού, δασικές διατάξεις, κ.ο.κ.). Ταυτόχρονα, θα πρέπει τα διαχειριστικά σχέδια του άρθρου 3 του π.δ. της 19.11.1928 και 62 επ. του ν.δ. 86/1969 να συσχετισθούν με την μεταγενέστερη νομοθεσία για την στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση.
15. Μολονότι δεν υπάρχει νομοθετικό κενό, οι προτάσεις των αναδόχων για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις που ανήκουν στην ιδιωτική περιουσία του δημοσίου είναι εύστοχες [Π.4.1 (α), σ. 117]. Πράγματι, και τα δάση και δασικές αυτές εκτάσεις εξακολουθούν να εντάσσονται στο ευρύτερο

πλαίσιο της δημόσιας διοίκησης, και των σκοπών που αυτή εξυπηρετεί, και από την άποψη αυτή, διαφέρουν ουσιαστικά από τα ιδιόκτητα δάση (πρβλ., ωστόσο, την πρόσφατη ΣΤΕ 4883/2014, σύμφωνα με την οποία *«τα δάση και οι δασικές εκτάσεις που ανήκουν στο Δημόσιο, σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή σε δημόσιες επιχειρήσεις, όπως εν προκειμένω η ΕΤΑΔ ΑΕ, δεν αποτελούν κοινόχρηστα πράγματα, ... αλλ' ανήκουν στην ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου ή του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή της δημοσίας επιχειρήσεως»*, χωρίς ωστόσο να αίρεται η προστασία που τους παρέχει η δασική νομοθεσία).

16. Μερικές ειδικότερες παρατηρήσεις:

- i. Δεδομένου ότι το άρθρο 21 ν. 4269/2014 έχει καταργηθεί (άρθρο 238 ν. 4389/2016), δεν υπάρχει πλέον ορισμός του «περιαστικού πρασίνου» στην πολεοδομική νομοθεσία, και δεν μπορεί να γίνει παραπομπή σε αυτόν [Π.4.1 (α), σ. 18-19, 37-38].
- ii. Επίσης, είναι ανακριβές ότι η έννοια του «κοινόχρηστου χώρου πρασίνου» είναι μόνο πολεοδομική, επειδή υπάρχουν και οι «δασικοί θύλακες»: δηλαδή, μικρά τμήματα δασών ή δασικών εκτάσεων, που γειτνιάζουν με οικισμούς ή περιβάλλονται από αυτούς, και τα οποία εντάσσονται κατ' εξαίρεση στο σχέδιο, με αναλλοίωτο τον δασικό τους χαρακτήρα (εκτάσεις, δηλαδή, που δεν χαρακτηρίζονται ρητά ως πάρκα ή άλση ή ως χώροι πρασίνου, αλλά υπάγονται στο καθεστώς προστασίας των τελευταίων και δεν δύνανται να καταστούν οικοδομήσιμοι χώροι με τροποποίηση του σχεδίου, όπως οι κοινόχρηστοι χώροι) (ΣΤΕ 88/2016, 3369-70/2014, 4463/2013).
- iii. Δεν υπάρχει λόγος η έννοια του «περιαστικού πρασίνου» στο άρθρο 3 παρ. 6 εδ. α' ν. 998/1979 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 32 παρ. 1 ν. 4280/2014) να εναρμονιστεί με πολεοδομικές έννοιες: το πιθανότερο είναι ότι η διάταξη απλώς επεκτείνει την έκταση εφαρμογής της δασικής νομοθεσίας σε κάποιες εκτάσεις που δεν είναι κατ' ανάγκη δασικές, αλλά πρέπει να προστατευτούν λόγω της γειτνίασής τους με μεγάλα αστικά κέντρα (πρβλ. μία παρόμοια επιλογή και για τα *«τμήματα πάρκου ή άλσους, τα οποία φέρουν μη δασική βλάστηση συνδέονται όμως οργανικά με το σύνολο του πάρκου ή άλσους υπό την έννοια ότι συμβάλλουν στη διατήρηση της φυσικής ισορροπίας του συνόλου»*, στο ίδιο άρθρο, τα οποία επίσης υπάγονται στην δασική νομοθεσία).
- iv. Το άρθρο 79 παρ. 2 ν. 998/1979 [Π.4.1 (α), σ. 19] ορίζει ότι δεν έχουν καταργηθεί σιωπηρά και παραμένουν σε ισχύ μετά τον ν.

998/1979 ορισμένες προϊσχύουσες διατάξεις. Δεν είναι *stricto sensu* μεταβατική διάταξη, αλλά διάταξη που ρυθμίζει την σχέση του ν. 998/1979 με τον προϊσχύον δίκαιο. Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να κωδικοποιηθεί. Άλλωστε, έχει ληφθεί έμμεσα υπόψη για την επιλογή των κωδικοποιούμενων διατάξεων.

- v. Αντιθέτως, η διάταξη του άρθρου 26 παρ. 7 ν. 3889/2010 είναι πράγματι μεταβατική, αλλά δεν έχει απολέσει «το αντικείμενο εφαρμογής της» και δεν έχει παρέλθει «ο χρόνος εφαρμογής της» [πρβλ. Π.4.1 (α), σ. 19], κυρίως επειδή δεν έχει ολοκληρωθεί η έκδοση των προεδρικών διαταγμάτων και των υπουργικών αποφάσεων «που προβλέπονται για την ρύθμιση ειδικών θεμάτων του παρόντος κεφαλαίου» (πρβλ. και 13 παρ. 3 εδ. β' ν. 4164/2013, η οποία περιορίζει την εφαρμογή της μόνο στις περιοχές όπου ο δασικός χάρτης δεν έχει αναρτηθεί). Κατά συνέπεια, πρέπει να κωδικοποιηθεί.
- vi. Θετική είναι και η προσαρμογή προς τις τρέχουσες διοικητικές δομές [Π.4.1 (α), σ. 22 επ.]. Ωστόσο, η μετονομασία των διοικητικών δομών και η ανακατανομή των αρμοδιοτήτων τους θα συνεχιστεί και στο μέλλον: για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να προτιμηθούν γενικοί όροι («αρμόδιος υπουργός», «περιφερειακές υπηρεσίες»).
- vii. Το άρθρο 52 ν. 2501/1953, για το Τεχνικό Συμβούλιο Δασών, έχει καταργηθεί [άρθρο 317 περ. 48) ν.δ. 86/1969], οπότε δεν τίθεται θέμα συγχώνευσής του με το άρθρο 9 ν. 998/1979 [Π.4.1 (α), σ. 32].
- viii. Το άρθρο 24 ν. 3468/2006 και το άρθρο 14 παρ. 8 ν. 998/1979 έχουν διαφορετικό αντικείμενο: αφενός την έγκριση επέμβασης σε δάση και δασικές εκτάσεις για εκτέλεση έργων ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ, και αφετέρου την κατά προτεραιότητα εξέταση του χαρακτήρα εκτάσεων στις οποίες σχεδιάζεται η ανάπτυξη μεγάλων επενδύσεων. Δεν τίθεται θέμα κατάργησης της πρώτης από την δεύτερη, αλλά, σε κάθε περίπτωση, η ενσωμάτωση της έγκρισης επέμβασης στην ΑΕΠΟ που προβλέπει το άρθρο 24 ν. 3468/2006 είναι πλέον ο γενικός κανόνας (12 παρ. 1 ν. 4014/2011).
- ix. Ο ν. 3874/1929 αφορά την ίδρυση «παντός είδους επιστημονικού ιδρύματος σκοπούντος την παραμονήν εν αυτώ ατόμων προς πρόληψιν της φυματιώσεως ή προς θεραπείαν αυτής», και θα πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει περιπέσει σε αχρησία. Οι διατάξεις για τα νοσοκομεία και τα θεραπευτήρια είναι υπεραρκετές [π.χ., 57

παρ. 1 περ. γ) ν. 998/1979, όπως πρόσφατα αντικαταστάθηκε με το άρθρο 12 παρ. 5 ν. 4315/2014]. Η διάταξη πρέπει να απαλειφθεί.

- x. Οι διατάξεις για τις παραχωρήσεις δασών κατά την επταετία με αναγκαστικούς νόμους και νομοθετικά διατάγματα [πρβλ. Π.4.1 (α), σ. 42] είναι πιθανόν να έχουν καταργηθεί με το άρθρο 111 παρ. 1 του Συντάγματος, από την θέσπιση σε ισχύ του τελευταίου [πρβλ. ΣΤΕ 3053/1981, 1403/1990]. Ορισμένες από αυτές μπορεί να εξέπνευσαν σύμφωνα με τους όρους τους [πρβλ. άρθρο 2 ν.δ. 233/1969, για την παραχώρηση δημόσιας δασικής αναδασωτέας έκτασης στον δήμο Καβάλας, το οποίο απαιτούσε ο σκοπός της μεταβίβασης να πραγματοποιηθεί εντός τριετίας]. Σε κάθε περίπτωση, είναι αμφίβολο αν εξαιρούνται από την δασική νομοθεσία εκτάσεις εντός των ορίων τους, και απαιτείται τουλάχιστον η εξέταση κάθε περίπτωσης ειδικά (πρβλ. και 75 παρ. 5 ν. 998/1979, για την υποχρεωτική ανάκληση εντός 3ετίας των διοικητικών παραχωρήσεων «δημοσίων δασών και δασικών εκτάσεων προς οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως ... ενεργηθείσαι μετά την 21ην Απριλίου 1967 κατά παράβαση των κατά τον χρόνον της παραχωρήσεως κειμένων διατάξεων») . Η σκοπιμότητα της κωδικοποίησής τους είναι αμφίβολη.
- xi. Το πρώτο εδάφιο του άρθρου 52 παρ. 13 ν. 4280/2014, για την δενδροκομική εκμετάλλευση καστανοτεμαχίων και τους όρους της, δεν έχει εκπνεύσει, και θα πρέπει να κωδικοποιηθεί [πρβλ. Π.4.1 (α), σ. 43].
- xii. Μετά τα άρθρα 30 παρ. 1, 31 παρ. 1 έως 3 και 32 ν. 4014/2011, είναι αμφίβολο αν έχει διατηρηθεί σε ισχύ η διάταξη του άρθρου 1 παρ. 11 ν. 3208/2003, η οποία εξαιρεί τα ειδικά δασοτεχνικά έργα από την περιβαλλοντική αδειοδότηση [πρβλ. τις παρατηρήσεις στο Π.4.1 (α), σ. 66 επ. και 70]. Άλλωστε, σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στην εκτέλεση ειδικών δασοτεχνικών έργων εντός περιοχών του δικτύου Natura 2000, η διάταξη αντίκειται στο ενωσιακό δίκαιο [το οποίο επιβάλλει την εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 3 Οδηγίας 92/43]. Πολύ περισσότερο, δεν τίθεται θέμα επέκτασής της στα δασοτεχνικά έργα των άρθρων 222-250 ν.δ. 86/1969 (για τα περισσότερα από τα οποία υπάρχουν και ειδικές διατάξεις) ή ενσωμάτωσης με το άρθρο 16 ν. 998/1979. Η διάταξη πρέπει να απαλειφθεί.
- xiii. Κατά τον ίδιο τρόπο, η πρόταση εξαίρεσης από την περιβαλλοντική αδειοδότηση των δασοτεχνικών αντιπλημμυρικών έργων όχι μόνο παραγνωρίζει τις νεότερες διατάξεις για την περιβαλλοντική

αδειοδότηση [πρβλ. 3 ν. 4258/2014, υ.α. 1958/2012], αλλά εν μέρει αντιτίθεται και στο ενωσιακό δίκαιο [πρβλ. Παράρτημα ΙΙ σημείο 10 και ΙΙΙ της Οδηγίας 2011/92, το οποίο εντάσσει τα «*έργα διευθέτησης υδατορευμάτων και αντιπλημμυρικά έργα*» στο άρθρο 4 παρ. 2 της ίδιας Οδηγίας, με ένα κριτήριο (μεταξύ άλλων) την χωροθέτησή τους σε δασικές περιοχές]. Η περιβαλλοντική αδειοδότηση δεν είναι αμιγώς δασικό θέμα, και παρόμοιες προτάσεις εκφεύγουν από το αντικείμενο της κωδικοποίησης.

- xiv. Δεν χρειάζεται να «*εξεταστεί η ισχύς*» του ν.δ. 1042/1942, διότι έχει καταργηθεί (άρθρο 1 ν.δ. 445/1970) [πρβλ. σχετική πρόταση στην Π.4.1 (α), σ. 71].
- xv. Μερικές διατάξεις των οποίων προτείνεται η «*μεταγλώττιση*» έχουν προ πολλού καταργηθεί ή περιπέσει σε αχρησία για τεχνικούς λόγους: σε αυτές περιλαμβάνονται τα άρθρα 5 του β.δ. της 17/29.11.1836 (το οποίο αφορά το δικαίωμα υλοτομίας του δημοσίου «*εις τα ιδιόκτητα δάση προς χρήσιν του ναυτικού, του οπλοστασίου, ή άλλων δημοσίων αναγκών*»), το άρθρο 32 ν. 4173/1929 (κατάργηση με το άρθρο 317 παρ. 3 ν.δ. 86/1969) και το άρθρο 10 ν. 6279/1934 (για την ατελή άδεια «*προς υλοτομίαν ξυλείας χρησίμου δια την κατασκευήν σηροτροφείου, σηροτροφικού υλικού, στάσεων, τελλάρων, και κλάδων χρησίμων δια την εκτροφήν*»).
- xvi. Εν όψει των άρθρου 53 παρ. 4 και των γενικών κανόνων των άρθρων 31 παρ. 1 έως 4 ν. 4280/2014 , και με την επιφύλαξη των άρθρων 49 παρ. 2 του ίδιου νόμου και της συνταγματικότητας των διατάξεων αυτών, οι εποικιστικές εκτάσεις σε ημιορεινά, ορεινά και ανώμαλα εδάφη δεν είναι «*αρρυθμιστες*» [πρβλ. σχετική παρατήρηση στο Π.4.1 (α), σ. 100]. Ωστόσο, είναι εύστοχη η παρατήρηση ότι δεν έχει καμία δασοπολιτική ή επιστημονική βάση η διαφοροποίηση της νομικής μεταχείρισης των χορτολιβαδικών εκτάσεων με βάση το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς [πρβλ. σχετική παρατήρηση στο Π.4.1 (α), σ. 101].
- xvii. Επειδή η μόνη πρόταση κατασκευής νέου αστεροσκοπίου των τελευταίων ετών αφορά μία ιδιωτική εγκατάσταση μάλλον τουριστικού, ερασιτεχνικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα, δεν χρειάζεται μία νέα περίπτωση επιτρεπτών επεμβάσεων [Π.4.1 (α), σ. 105]. Η πρόταση, αν δεν είναι «*φωτογραφική*», δεν αντιμετωπίζει κάποιο υπαρκτό πρόβλημα της δασικής νομοθεσίας. Παρόμοιες ερευνητικές εγκαταστάσεις μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπίπτουν στο άρθρο 57 παρ. 1 β) ή στο άρθρο 57 παρ. 1 τελευταίο

εδάφιο ν. 998/1979, όπως ισχύουν (για τα εκπαιδευτικά κτίρια, και τις επεμβάσεις από μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα για κοινωφελείς σκοπούς, αντίστοιχα).

- xviii. Αντιθέτως, η μελέτη παραδόξως αποφεύγει να προτείνει την κατάργηση σκανδαλωδών περιπτώσεων επέμβασης σε δάση, όπως η αναζήτηση θησαυρού, τα νεκροταφεία, τα σωφρονιστήρια, τα μετόχια και τα ησυχαστήρια, καθώς και διάφορες αυθαίρετες επεμβάσεις που «τακτοποιήθηκαν» με τις «μεταβατικές» διατάξεις του άρθρου 52 ν. 4280/2014 (ή πλήθος άλλων παρόμοιων διατάξεων).
- xix. Στις διατάξεις για τη Δασοπροστασία (B.3.6.3.3.) θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και το άρθρο 100 του ν. 4249/2014, σύμφωνα με το οποίο: *«με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη καθορίζονται οι διαδικασίες και ο τρόπος συνεργασίας, σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο, μεταξύ Πυροσβεστικού Σώματος και Ειδικής Γραμματείας Δασών που αφορούν: α) στις δράσεις πρόληψης και προστασίας των δασικών εκτάσεων από δασικές πυρκαγιές και στην εκπόνηση σχεδίων που υποστηρίζουν αυτές, β) στην παροχή υποστήριξης και στη διασφάλιση άμεσης συνδρομής στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους από την οικεία Δασική Υπηρεσία προς το Πυροσβεστικό Σώμα κατά την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών».*
- xx. Μολονότι η συγκέντρωση όλων των διατάξεων περί θήρας στο κωδικοποιημένο κείμενο θα είναι χρήσιμη, οι επιφυλάξεις του αναδόχου για το θέμα είναι εύλογες [Π.4.1 (α), σ. 114-117]. Πρώτα-πρώτα, το θέμα δεν είναι αμιγώς δασικό. Δεύτερον, οι κυριότερες σχετικές διατάξεις αποτελούν ενσωμάτωση ενωσιακής νομοθεσίας: η κωδικοποίησή τους σε ένα διαφορετικό κείμενο θα αλλάξει τη συστηματική τους θέση στο δίκαιο, επηρεάζοντας αναπόφευκτα και την ερμηνεία τους. Τρίτον, σήμερα υπάρχει μία καθαρή αντιστοιχία μεταξύ ορισμένων ευρωπαϊκών οδηγιών και των υπουργικών αποφάσεων διαταγμάτων ή νόμων που τις ενσωματώνουν, η οποία μετά την κωδικοποίηση θα χαθεί.
- xxi. Ο ισχυρισμός των «Προτάσεων ρυθμιστικού πλαισίου» ότι το άρθρο 71 παρ. 1 ν. 998/1979 «δεν έχει τύχει νομολογιακής εφαρμογής και ερμηνείας» [Π.4.1 (α), σ. 121] προξενεί κατάπληξη: οι σχετικές αποφάσεις είναι εκατοντάδες [ενδεικτικά, και μόνο από τους τελευταίους μήνες, πρβλ. ΣΤΕ 1264/2016 («κατάληψη του χώρου από μέρος ισόγειας αυθαίρετης οικοδομής, ... περιφραγή από

συρματοπλέγμα και σιδηροπασσάλους»), 1101/2016 (κεραία), 1020/2016 (παλαιά περίφραξη), και 813/2016 («κεραμοσκεπής οικοδομή»)]. Η χρήση της έννοιας του «κτίσματος ή κατασκευάσματος» προέρχεται από το άρθρο 46 παρ. 1 ν. 2145/1993 (στην αρχική διατύπωση του ν. 998/1979, «οιοδήποτε κτίσμα ή οιασδήποτε φύσεως εγκατάστασιν»), και δεν είναι «πρόσφατη». Επιβοηθητικά, οι έννοιες της «κατασκευής», καθώς και της «πρόχειρης» και «προσωρινής» κατασκευής ορίζονται στον ΝΟΚ (άρθρο 2 παρ. 35, 73, 74 ν. 4067/2012), ενώ σχετικός ορισμός υπήρχε και στον ΓΟΚ/85 (πρβλ. διάφορους ορισμούς στο άρθρο 2, όπως της «κατασκευής» ή του «περιφράγματος»).